

TISKOVÁ ZPRÁVA

Výzkumný záměr MŠMTČR MSM0021622435 „*Středisko pro interdisciplinární výzkum starých jazyků a starších fází jazyků moderních*“ spojuje poprvé v historii české vědy výzkum jazykových a literárních kořenů současné civilizace. Ukazuje se nezbytným hledat společná východiska a hlouběji propojovat výzkum v rámci jednotlivých filologických oborů. V souvislosti s těmito požadavky se podařilo vytvořit tým pracovníků ze sedmi různých ústavů (klasická studia, obecná a srovnávací jazykověda, bohemistika, slavistika, germanistika, anglistika, romanistika), což bylo zárukou komplexního výzkumu. Byla dána možnost řadě mladých badatelů, aby po boku svých starších, renomovaných kolegů nabírali nové zkušenosti, a mohli se tak aktivně podílet na vědeckém bádání, což považujeme za jeden z významných přínosů našeho VZ. Výzkum byl rozdělen na dvě specializace, lingvistickou, která měla v řešitelském týmu širší zastoupení, a na specializaci literární.

Lingvistický výzkum vycházel z dlouholetých tradic Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, s důkladnou všestrannou orientací na indoevropský zdroj jazykového zkoumání, avšak zároveň i se zřetelem k současné jazykovědné metodologii, zakotvené v analýze moderních evropských jazyků. Naše bádání vycházelo ze sondáže do období ie. prehistorie a z širokého záběru do dílčích ie. oblastí, zejména germánské, balto-slovanské, paleobalkánské, středomořské aj. V oblasti řecko- latinské filologie bylo dovršeno zkoumání starořeckých dialektů řadou tří monografií, porovnávala se řecká (i byzantská) a latinská větná syntax. V okruhu starších fází moderních jazyků se uplatnili hlavně slavisté, baltisté, germanisté spolu s anglisty, ale i romanisté, a to jak v diachronním, tak i v synchronním bádání; zde se hlavně projevilo slavisticky, a to zvl. staroslověnsky orientované zkoumání, byla však publikována i řada studií na pomezí klasických jazyků a staré ruštiny. Důležitá byla v Záměru také činnost bohemistů, zabývajících se at' antroponymy v historii českého jazyka, tak i moderními metodami v lingvistice, jako zejména generativní a funkční lingvistikou. Podobně tomu bylo i v anglistice, germanistice, romanistice či baltistice.

V rámci literární specializace jsme rozvíjeli výzkum vzniku a formování řeckých a latinských literárních druhů a žánrů, jejichž chápání se v historii různě vyvíjelo, hranice mezi nimi nebyly vždy zcela zřetelné; řešitelé proto museli prokázat rovněž svou erudici lingvistickou. Byl dokončen výzkum vzniku a vývoje smíšeného stylu, prozimetra, od jeho řeckých počátků přes menippskou satiru až po literaturu latinskou; zvláštní pozornost byla věnována vymezení římské naukové literatury mezi ostatními literárními projevy se zřetelem nejen k funkci informační a formativní, ale i estetické, vznikla monografie o problematice žánrového zařazení starořeckých scholií. Mezi naše cíle patřila také analýza intertextuality v rámci antické literatury, a to především v souvislosti se zkoumáním tzv. *centones*; ty se své renesance dočkaly teprve se změnou pohledu na imitativní literární tvorbu, kterou s sebou přinesla moderní literární věda a kritika. Zabývali jsme se řeckou tragédií a římským lidovým dramatem (atellana, mimos). Opomenout konečně nemůžeme ani překladatelskou činnost, neboť znalců antických jazyků v dnešní době ubývá. (Snad tu stojí za zmínku i poděkování a uznání, kterého se nám dostalo přímo z papežské kanceláře - s podpisem papeže - za publikaci *Magnae Moraviae Fontes Historici I*, kterou jsme svatému otci věnovali u příležitosti jeho návštěvy Brna v r. 2009; svazky II-IV bychom mu chtěli předat při jeho /plánované/ návštěvě v r. 2013).

Vedle bohaté publikační činnosti - 50 monografií a 188 kratších studií - považujeme za další důležité kritérium úspěšnosti naší práce uspořádání dvou velkých mezinárodních konferencí v Brně, stejně jako i aktivní účast členů Záměru na jiných konferencích, zvláště mezinárodních. K vrcholným projevům našeho bádání v oblasti lingvistické patřila široce pojatá indoeuropeistická mezinárodní konference *Early European Languages in the Eyes of*

Modern Linguistics (Brno, 28. 9. -1. 10. 2008). Téměř 50 badatelů z České republiky, řady dalších evropských zemí i ze zámorí zde demonstrovalo aplikaci moderních lingvistických metod na zkoumání starých jazyků; konference měla značný mezinárodní ohlas. (Připomenout je třeba i to, že spolu s univerzitou v Řeznu se podíleli pracovníci našeho VZ na organizaci tamější konference *Diachronic Syntax in Slavonic Languages* (prosinec 2008), a dále i na uspořádání baltistického symposia v Brně /2008/.) Poté co v r. 2009 vyšel sborník z konference, zájem zahraničních pracovišť o náš projekt se ještě zvýšil, což se projevilo nejen nárůstem pozvání na mezinárodní konference v Evropě i v zámorí, ale i nabídkami k publikování v zahraničí. V oblasti literárněvědné jsme zorganizovali mezinárodní konferenci *Literary Crossroads* (Brno, září 2010), kde vystoupilo na 60 účastníků s příspěvky především z řecké a latinské klasické i středověké literatury; v souladu se zaměřením našeho VZ se témata často věnovala intertextovým vztahům, některé příspěvky měly široce interdisciplinární charakter. Přítomni byli badatelé z 12 evropských zemí, ale i ze zemí vzdálenějších. Příspěvky jsou tč. vydávány v periodiku *Graeco-Latina Brunensia* (2011-2012). I tato konference vyvolala mezinárodní ohlas a usnadnila především mladým vědeckým pracovníkům další pronikání do evropských badatelských kruhů, kde již mají jejich starší kolegové své pevné místo. Konečně v listopadu 2011 jsme uspořádali v Brně workshop na téma *Moderní teorie v klasické filologii a filologii starých jazyků*, jehož náplní bylo závěrečné bilancování naší odborné činnosti za pět let trvání Výzkumného záměru.